DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI CEVAPLI

9. Sınıf · Tarih · 5. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Tarihsel Bilginin Üretim Süreci

Örnek çalışmalar üzerinden tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşamaları (Tarama, Tasnif, Tahlil, Tenkit ve Terkip — 5T yöntemi) belirler. · Tarihsel kaynakların güvenilirliğini denetleyen dış tenkit ve iç tenkit süreçlerini ayırt eder. · Örnek çalışmalar üzerinden tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşamalar arasında var olan dinamik ve sarmal ilişkileri çözümler.

HATIRLAYALIM

- Tarihsel bilgi üretim basamakları (5T): 1. Tarama (Arama), 2. Tasnif (Sınıflandırma), 3. Tahlil (Çözümleme), 4. Tenkit (Eleştiri), 5. Terkip (Sentez).
- Dış tenkit kaynağın fiziksel orijinalliğini (kâğıt, mürekkep, mühür); iç tenkit ise bilgilerin doğruluğunu ve yazarın tarafsızlığını denetler.
- Aşamalar arasında dinamik ve geri dönüşlü bir ilişki vardır; tahlilde kaynak yetersizse tekrar tarama aşamasına dönülür.

1 EŞLEŞTİRME

Tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşamaları (5T) açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. Tarama	2. Tasnif	3. Tahlil	4. Tenkit / 5. Terkip
Kaynak arama	Sınıflandırma	Yeterlilik analizi	Eleştiri ve sentez

d 1. Tarama (Kaynak Arama)

c 2. Tasnif (Sınıflandırma)

b 3. Tahlil (Çözümleme)

a 4. Terkip (Sentez)

a) Doğrulanmış bilgilerin birleştirilerek tarihsel eserin kaleme alınması

b) Eldeki verilerin araştırma için yeterli ve elverişli olup olmadığının kontrolü

c) Toplanan kaynakların zamana, mekâna ve konuya göre gruplandırılması

d) Konuyla ilgili her türlü belge, buluntu ve eserin aranıp toplanması

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarihsel bilginin üretim süreciyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Birinci El Kaynak	Geri Bildirim	Çapraz Kontrol	Dinamik Bilgi
Ferman, kitabe, sikke	Eksikte taramaya dön	Farklı kaynak kıyasla	Yeni kanıtla yenilenir

	D	Y
Tahlil aşamasında kaynakların yetersiz olduğu anlaşılırsa tekrar tarama aşamasına dönülür.	✓	
Birinci elden kaynakların içindeki her bilgi eleştiri (tenkit) yapılmadan doğru kabul edilir.		✓
Terkip aşamasında ortaya konulan tarihsel bilgi yeni belgeler bulunduğunda güncellenebilir.	✓	
Kadeş Savaşı'nda yalnız Mısır yazıtlarına bakmak tarafsız bir terkip için yeterlidir.		✓

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki tenkit şemasına göre tarihçinin ferman ve hatıratlardaki bilgileri başka kaynaklarla çapraz kontrol ederek yazarın

4. AŞAMA: TENKİT (ELEŞTİRİ) — DIŞ TENKİT VE İÇ TENKİT

Dış Tenkit: Kâğıt, mürekkep, mühür, yazı ve tarih (Orijinallik denetimi)

İç Tenkit: Bilgilerin doğruluğu, yazarın tarafsızlığı ve çapraz kontrol

A İç Tenkit B Dış Tenkit C Tasnif D Tarama

4 KISA CEVAP

Dış tenkit aşamasında bir belgenin sahte olup olmadığını anlamak için hangi fiziksel unsurlar incelenir?

DIŞ TENKİT (BİÇİMSEL ELEŞTİRİ) KONTROL NOKTALARI

Eserin Adı, Yazarı, Tarihi · Kâğıt ve Mürekkep Yapısı · Mühür ve Yazı Stili

Kaynağın iddia edilen döneme ait gerçek bir belge olup olmadığını kanıtlar.

Belgenin adı, yazarı, yazıldığı tarih ile kâğıdın dokusu, mürekkebin kimyasal.

5 TABLOYU TAMAMLA

Tasnif (sınıflandırma) ölçütlerini ve yardımcı bilim dallarını örnekleriyle tamamlayınız.

Sınıflandırma / Bilim Dalı	Odak Noktası	Tarihsel Örnek / Görev
Zamana Göre Tasnif	Yüzyıl, çağ veya dönem	Orta Çağ Tarihi / 19. Yüzyıl Tarihi
Mekâna Göre Tasnif	Coğrafi bölge veya ülke	Anadolu Tarihi / Mezopotamya Tarihi
Konuya Göre Tasnif	İnsan faaliyet alanı	İktisat Tarihi / Bilim ve Sanat Tarihi
Diplomatik ve Paleografya	Resmi belge ve eski yazı	Dış tenkitte ferman orijinalliğini sınama

6 SIRALAMA

Görseldeki 5T tarihsel araştırma yönteminin aşamalarını baştan sona doğru sıraya diziniz.

3 3. Tahlil ve 4. Tenkit: Yeterliliği çözümleme ve iç/dış eleştiri yapma

4 5. Terkip: Doğrulanmış verileri sentezleyerek eseri yazma

1 1. Tarama: Arşiv, kütüphane ve müzelerden kaynak toplama

2 2. Tasnif: Kaynakları zaman, mekân ve konuya göre sınıflandırma

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki Kadeş Savaşı araştırmasında Mısır hiyeroglifleri ile Boğazköy Hitit kil tabletlerinin karşılaştırılması neyi kanıtlamıştır?

ÖRNEK ÇALIŞMA · KADEŞ SAVAŞI VE BARIŞ ANTLAŞMASI (MÖ 1280)

Mısır Tapınak Yazıtları ⇄ Boğazköy (Hattuşa) Hitit Kil Tabletleri

İki tarafın belgelerinin karşılaştırılması (İç Tenkit) tarihsel gerçeği aydınlattı.

A Tek taraflı abartının iç tenkitle aşılıp nesnel gerçeğe ulaşıldığını

B Tarih araştırmalarında yazılı belgelere ihtiyaç duyulmadığını

C Arkeolojik kazıların tarih bilimine hiçbir katkı sağlamadığını

D Tasnif aşamasının terkip aşamasından sonra yapıldığını

8 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarih araştırma yöntemiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Olayın yaşandığı döneme ait ferman, sikke ve kitabeler birinci elden kaynaktır.	☑	☐
Tasnif aşaması araştırmayı zorlaştırmak için yapılan gereksiz bir işlemdir.	☐	☑
Terkip aşamasında tarihçi olayları dönemin şartları içinde (tarihsel empatiyle) değerlendirir.	☑	☐
Tarihsel bilgi üretiminde deney ve laboratuvar tekrarı temel yöntemdir.	☐	☑

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Tarihsel bilginin üretim sürecindeki aşamaların "doğrusal değil, dinamik ve sarmal" olması ne anlama gelir?

Aşamalar birbirinden kopuk değildir; tahlil veya tenkitte bilgi eksikliği görülürse tekrar.

10 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki tarih kavramlarıyla tamamlayınız.

TARİH YAZIMINDA NESNELLİK VE YARDIMCI BİLİMLER

Anakronizm (Çağ Şaşımı) Yasağı · Paleografya (Eski Yazı) · Terkip (İnşa)

Tarihçi olayları kendi döneminin koşulları içinde ve kanıtlara bağlı kalarak yazar.

terkip · tasnif · paleografya · anakronizm

1. Geçmişteki olayları bugünün değer yargılarıyla yargılama hatasına **anakronizm** denir.
2. Eski yazıların okunmasını sağlayan **paleografya** bilimi tahlil ve dış tenkitte kullanılır.
3. 5T yönteminin son aşaması olan **terkip** basamağında veriler birleştirilip eser yazılır.

11 EŞLEŞTİRME

5T aşamalarında yararlanılan tarihe yardımcı bilim dallarını görevleriyle eşleştiriniz.

Arkeoloji	Kronoloji	Nümizmatik	Kimya (C-14)
Kazı bilimi (Tarama)	Zaman bilimi (Tasnif)	Sikke bilimi (Tahlil)	Yaş tayini (Dış tenkit)

b 1. Arkeoloji (Kazı Bilimi)

a 2. Kronoloji (Zaman Bilimi)

c 3. Nümizmatik (Meskûkât)

d 4. Kimya (Karbon-14)

a) Tasnif ve terkip aşamasında olayların zaman sırasını belirleme

b) Tarama aşamasında toprak ve su altındaki maddi kalıntıları çıkarma

c) Tahlil ve tenkitte eski madeni paraları (sikkeleri) inceleme

d) Dış tenkitte buluntu ve kâğıtların yaşını/orijinalliğini saptama

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Konuyla ilgili kaynakların aranıp bulunması aşaması (6 harf) — T A R A M A

Eldeki kaynakların bilgi bakımından yeterliliğini çözümleme (6 harf) — T A H L İ L

Doğrulanmış verileri birleştirerek eseri sentezleme (6 harf) — T E R K İ P

Kaynağın içindeki bilgilerin doğruluğunu denetleyen tenkit türü (2 harf) — İ Ç

Kadeş Antlaşması kil tabletlerini Anadolu'da bırakan uygarlık (5 harf) — H İ T İ T

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya: **TARİH**